

Піддубна Катерина Олексіївна, здобувач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент, доцент кафедри
адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ
Стрельченко О. Г.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ «БЛАГОДІЙНІСТЬ»

Особливої уваги потребують позиції науковців щодо існування *благодійності* як необхідного елементу громадського суспільства котрі не мають одностайності. При цьому одна із груп теоретиків вважає, що у цивілізованому суспільстві *благодійності* взагалі не має бути, а *благодійні* структури покликані в трансформаційний кризовий період допомагати у вирішенні проблем з якими не може справитися держава; вони є додатковим і дуже важливим джерелом фінансування організацій соціальної сфери. Прихильники другого підходу ведуть мову про те, що *благодійність* покликана вирішувати існуюче в будь-якому суспільстві протиріччя між інтересами держави і громадян. Саме прихильники цього підходу зазначають, що *благодійність* покликана в певній мірі компенсувати недоліки державного управління, дефіцити бюджетів, постійне прагнення «сильних світу цього» віддавати перевагу витратам держави на користь соціальним потребам суспільства [1, с. 8].

Великий тлумачний словник сучасної української мови під *благодійністю* розуміє добровільну безкорисливу пожертву фізичних або юридичних осіб у вигляді матеріальної, фінансової, організаційної чи іншої допомоги [2, с. 55].

Вільна енциклопедія Вікіпедія визначає *благодійність* як надання коштів або матеріальної допомоги, волонтерів *благодійним* та громадським організаціям для досягнення ними власної місії, елемент розвитку цивілізованого бізнесу, який

сприяє економічному розвитку країни, покращує якість життя населення [3].

В. О. Чепурнов зауважує, що українське законодавство про благодійність тривалий час нехтувало зв'язок безкорисливої діяльності благодійників із їхнім добровільним і свідомим ставленням до неї. Добровільність означає здійснення благодійником своєї діяльності на підставі власного волевиявлення без будь-якого примусу з боку інших осіб. Однак безкорисливість може виражатися не лише в добровільному усвідомленому неотриманні (недоотриманні) благодійником матеріального еквівалента за надану третім особам благодійну допомогу, а й в усвідомленій жертвувальній діяльності, яка є найвищим проявом безкорисливості.

На думку О. Алексєєвої, жертвувальна діяльність благодійника полягає в невимушеному усвідомленому неотриманні (недоотриманні) ним указанного матеріального еквівалента або тих прав, які необхідні самому благодійнику. Поряд із свідомим ставленням до благодійництва, жертвувальна діяльність благодійників найчастіше пов'язана з передачею набувачеві допомоги того матеріального об'єкта або тих прав, які необхідні самому благодійникові. Справді, якщо в основі неусвідомленої безкорисливості лежить добровільне пожертвування надлишку, тобто того об'єкта чи тих прав, які виходять за межі найнеобхідніших потреб благодійника, то жертвувальна діяльність передбачає добровільне аскетичне самообмеження благодійника: він без будь-якого примусу жертвує те, що потрібно йому самому [4, с. 73].

Ровбель С.В. тлумачить поняття благодійність як добровільну діяльність громадян та юридичних осіб за безкорисливої (безоплатної або на пільгових умовах) передачі громадянам або юридичним особам майна, у тому числі грошових коштів, безкорисливого виконання робіт, надання послуг, надання іншої допомоги [5].

Разом з тим, благодійність – це недержавна добровільна безоплатна діяльність у соціальній сфері, спрямована на підтримку окремих осіб або організацій, у яких з тих чи інших причин не вистачає ресурсів для повноцінного функціонування. При цьому підтримка, що надається на основі родинних,

сусідських, дружніх та інших особистих зв'язків, не розглядається як соціальний феномен благодійності [6, с. 698].

Благодійністю вважається також безоплатна діяльність товариства, спрямована на захист того чи іншого кола об'єктів або тих чи інших сфер буття людини, здійснювана ним в ім'я підтримки своєї рівноваги і вдосконалення, суб'єктивно мотивуватися почуттями страху смерті, милосердя, справедливості, соціальної відповідальності та бажаннями «прощення гріхів», гармонії, соціальної стабільності, особистої значущості, популярності і особистого безсмертя.

Треба відзначити, що в основі благодійності лежить прагнення проявити любов не тільки до ближнього, а й незнайомій людині, надати безоплатну матеріальну, фінансову допомогу нужденним і соціально незахищеним громадянам. У сучасному розумінні благодійність означає надання допомоги особам і організаціям, участь у поліпшенні життя хворих і бідняків, немічних до відкинутих життям» [7].

Благодійність – безкорислива любов до людства, яка зазвичай проявляється шляхом заснування громадських інститутів чи пожертвувань для організованої і систематичної допомоги нужденним і стражденним [8].

Саме тому, виникає необхідність вести мову про існування об'єктивних передумов формування благодійництва як соціально-правового явища в суспільстві в цілому.

Недоліком усіх цих визначень є те, що вони не дають цілісного уявлення про благодійність, а лише відтворюють певний бік одного явища. За об'єктивним змістом поняття «благодійність» досить близьке до милосердя, проте розглядати його просто як вияв останнього було б неправомірно, оскільки у своїй екзистенційній основі вони не обов'язково збігаються, хоча милосердя також можна визначити як діяльне прагнення допомогти кожному, хто має в тому потребу. Як благодійність, так і милосердя, має високу етичну цінність, моральна вартість якої незамінна. Щоб залишатися на притаманній їм моральній висоті, вони мають поєднуватися з повагою до кожного адресата, інакше буде втрачено їхній позитивний духовний сенс.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладені позиції вчених, вважаємо, що благодійність – це безоплатна,

добровільна, несистемна та безкорислива діяльність благодійників, яка спрямована на покращення соціального стану певних осіб, які цього потребують та розв'язання проблем соціально-культурної сфери суспільства загалом, що здійснюється на принципах законності, моральності, гуманізму та взаємодопомоги.

Список використаних джерел

1. Межсекторные взаимодействия (методология, технологии, правовые нормы, механизмы, примеры). – М., 2001. – 334 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з. Дод., допов. на CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. - К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
3. Благодійність (філантропія) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Корпоративна_благодійність.
4. Чепурнов В. О. Некомерційні організації України: проблеми розвитку правової бази // Міжнар. конф. «На порозі тисячоліть: сучасні підходи до розвитку громад та регіонів» – Ужгород : Мистецька лінія, 2000. – С. 72–76.
5. Ровбель С. В. Благотворительная деятельность в России : исторические традиции и современное развитие / С.В. Ровбель // Социальные взаимодействия в транзитивном обществе / ред. М.В. Удальцовой. – Новосибирск : НГАЭиУ, 2000. – С. 85–91.
6. Благотворительность в России. Социальные и исторические исследования / Под ред. О. Л. Лейкинда. Сост.: А. Клещина, О. Лейкинд, А. Орлова, Г. Ульянова. – СПб. : Лики России, 2001 – 846 с.
7. Горбунова Є. Ю. Благодійність в Росії та її роль в суспільно-культурного життя на рубежі ХІХ–ХХ століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 / Є. Ю. Горбунова. – М., 1996. – 21 с.
8. Темникова Л.А. Благодійність в контексті духовного розвитку суспільства / Л.А. Темникова. – Калуга : Видавничий дім «Калуга», 1996. – 275 с.